

1 DEN INFORMERENDE TEKST MED KRAV OM SØGNING

Ungdomssprog og slangudtryk

FP10 MAJ 2024, OPGAVER 3

I DETTE MATERIALE FINDER DU

- 1** Præsentation af opgaven
Introduktion til dansklæreren.
- 2** Lær at afkode opgaverne til prøven
Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.
 - A** Forstå situationen og lur opgavekravene
 - B** Styr processen
 - C** Brug ressourcerne
 - D** Hiv fat i erfaringerne
- 3** Undervisningsforløb med faglige fokuspunkter
Undervisningsguide til dansklæreren. Varighed 6-8 lektioner.

De faglige fokuspunkter er:

INDHOLD

 - 🕒 Forklar med logos
 - 🗣️ Fortæl med patos

SPROG

 - 🎧 Den sproglige rytme

SKRIVESTRATEGI

 - ✍️ Skab sammenhæng i din tekst
- 4** Den gode tekst og faldgruberne
En håndsækning til lærer og elever. Erfaringer fra prøverne.

1

Præsentation af opgaven

Introduktion til dansklæreren

I *Ungdomssprog og slangudtryk* (fp10 maj 2024) skal eleverne skrive en oplysende tekst dels med afsæt i egne erfaringer med ungdomssprog og slangudtryk, men også på baggrund af tilegnet viden fra informationskilder på nettet.

Anledningen til at teksten skal skrives er, at Dansk Sprognævn hvert år afholder en sprogfestival i Bogense, hvor der sættes fokus på sprogets rigiditet, muligheder og mange facetter.

Hør her Jørgen Leth fortælle om festivalen i et reklamespot som eleverne kan bruge som inspiration til deres egen tekst, men som også rammesætter situationen, teksten skal skrives i:

🔗 <https://www.youtube.com/watch?v=nWrKP-bMUKU>

Det er oplagt at inddrage opgaven som et led i et større praksisfagligt forløb med overskriften: Sprogfestival.

- Inviter fx skolens elever og evt. forældre, lav invitationer, foldere om arrangementet, plakater med festivalprogram, Flyers og SoMe-reklamer.
- Giv eleverne mulighed for selv vælge deres emne fx bandeord til tiden, araberslang/perkerdansk, nye ord, truede ord, yndlingsord, at være blind for ord, sportsmetaforer m.fl.
- Lad dem lave mundtlige oplæg baseret på en skriftlig tekst, eller lad dem inddrage lyd og billeder, rollespil og andre kreative måder at formidle på.

2

Lær at afkode opgaverne til prøven

Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.

A

OPGAVE

Forstå situationen og lur opgavekravene

I denne øvelse bliver I gode til at forstå skrivesituationen i en opgave og lure kravene. Det er nemlig afgørende for, at jeres tekster kommer til at fungere.

Start med det hvide, inden I hopper ud i det blå.

1

Få opgaven UNGDOMSSPROG OG SLANGUDTRYK frem på skærmen eller lav et print af den, så I kan markere de vigtige nøgleord.

2

Start med at nærlæse skrivesituationen, som er teksten på den hvide baggrund.

Brug **KOM GODT I GANG**. Noter på figurerne: hvorfor teksten skal skrives, hvilken afsenderrolle I skal skrive i, hvad der er tekstens hensigt, og hvem der er modtagerne.

Vær opmærksom på, at I i denne opgave skal skrive to tekster. En lidt længere og en noget kortere tekst.

3

Herefter nærlæser I, hvad der står i den blå kasse, hvor opgavens krav er beskrevet.

Skriv stikord til tekstens indhold, sprog og form til højre på **KOM GODT I GANG**.

B

OPGAVE

Styr processen

Et godt produkt kræver en god og styret proces. Det gælder uanset om I skal planlægge en fest, lave en lagkage eller skrive en tekst i skriftlig fremstilling.

Til prøven har I 3 ½ time til rådighed.

Der er noget I skal gøre FØR I skriver. Andre ting I skal have fokus på MENS I skriver, og der er en del at tage sig af EFTER I har skrevet første udkast til teksten. I skal regne med at afsætte cirka 1 time til hver del.

1

I denne opgave skal I lave en to-do-liste på alle de del-opgaver, der vil bringe jer og teksten helt til mål.

Se evt. filmen **TO-DO-LISTEN** på [🎬 skriveklar.gyldendal.dk/film](https://skriveklar.gyldendal.dk/film)

<p>Hvad skal I forberede FØR I begynder at skrive teksten?</p>	
<p>Hvad skal I have fokus på MENS I skriver teksten?</p>	
<p>Hvad skal I sørge for at gøre EFTER I har skrevet teksten?</p>	

OPGAVE

Brug ressourcerne

Til opgaven er der ofte en ressource tilknyttet, som skal bruges enten direkte i opgaven eller som inspiration.

Andre gange skal I selv ud på nettet og finde ressourcer, der skal bruges i teksten. Det kan være alt fra illustrationer til fakta og viden m.m.

Nogle gange kan det være en god ide selv at opsøge ressourcer for at bedre at kunne besvare opgaven. Det hedder research.

Husk også at du selv er en ressource og kan både bruge dine livserfaringer, din viden om verden, fra danskundervisningen eller fra andre fag, når du besvarer en opgave.

I opgaven UNGDOMSSPROG OG SLANGUDTRYK er der et reklamespot for Sprogfestivalen i Bogense, hvor forfatter, digter, cykelkommentator m.m. Jørgen Leth fortæller, hvad sprog betyder for ham.

1

Tal i klassen om, hvad er Jørgen Leths syn på sprog, og hvilke tanker sætter det i gang hos jer. Han siger blandt andet: *“Sprog er liv, en måde at røre andre mennesker på, sproget udvikler sig, blomstrer og er på vej videre, sproget er altid aktuelt.”*

Et af opgavekravene er, at du skal *søge viden om emnet og inddrage denne i din tekst.*

2

Sæt jer i modtagerens sted og skriv ideer til, hvad der kunne være relevant og interessant at formidle.

3

Gå på jagt på internettet Find eksempler på gode websider, YouTube-videoer, Podcast m.m., hvor I vil kunne finde relevant og interessant viden, som ville kunne bruges i jeres tekster.

OPGAVE

Hiv fat i erfaringerne

Når I går til prøve, er det på baggrund af alle de erfaringer I har med fra undervisningen, hvor I bl.a. har arbejdet med at:

- ✓ skrive tekster i forskellige situationer,
- ✓ have fokus på, at indholdet i en tekst skal give mening for læseren
- ✓ få tekster til at hænge godt sammen.

PRAKSISERFARINGER

Det har I med garanti arbejdet med i danskundervisningen, men måske har I også skrevet tekster i andre fag, holdt foredrag eller fremlæggelser i klassen osv.

Måske har I haft særlig fokus på at skrive i bestemte fremstillingsformer, i særlige afsenderroller, til specifikke modtagere, skrevet tekster med en klar hensigt m.m.

Det kalder vi praksiserfaringer.

VIDENSERFARINGER

Men I skal også trække på den viden om tekster, som I har fået af at læse et utal af forskellige typer af tekster fra mange slags medier: bøger, antologier, aviser, netartikler, hjemmesider, kommentarer på sociale medier, blogs, manuskripter, mails og mange flere.

Derudover skal I også hive fat i jeres erfaringer fra livet generelt. Både i livet i skolen og i livet udenfor skolen.

Det kalder vi videnserfaringer.

Når man skal have fat på sine erfaringer, skal I forestille jer, at alle jeres erfaringer er balloner, der svæver over jer i en lang snor. For de er nemlig til at få fat på, hvis man øver sig. Nogle erfaringsballoner kan være lette og hurtige at hive ned, mens I skal kæmpe lidt mere med at få andre frem i hukommelsen.

1

Hiv fat i jeres erfaringer fra undervisningen og i livet generelt, og skriv ind i ballonerne, hvilke konkrete erfaringer, I ville kunne trække på i netop denne opgave.

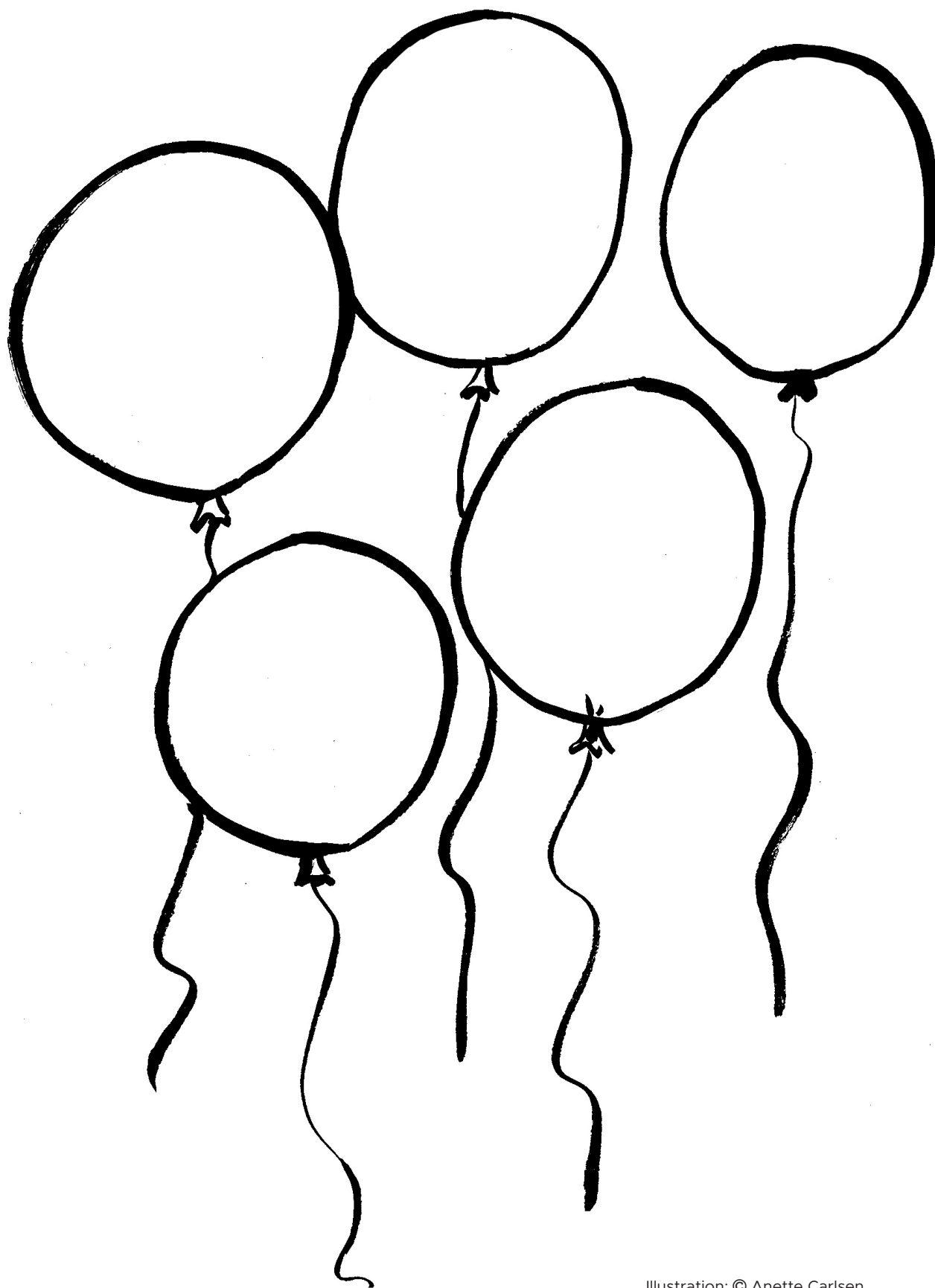

Illustration: © Anette Carlsen

3 Forløb med faglige fokuspunkter

Undervisningsguide til dansklæreren

Hvis du bruger opgaven *Ungdomssprog og slangudtryk* som undervisning, kunne de faglige fokuspunkter for eksempel være:

INDHOLD

- 🕒 Forklar med logos
- 🕒 Fortæl med patos

SPROG

- 🕒 Den sproglige rytme

SPROG

- 🕒 Skab sammenhæng i din tekst

🕒 Forklar med logos

Et af opgavekravene er, at eleverne *skal forklare, hvorfor unge bruger slangudtryk*.

Det er blandt andet derfor, at de skal *søge viden om emnet og inddrage denne* i deres tekst.

Når man forklarer noget til nogen, er det for at gøre modtagerne en anelse klogere på et emne. Man inddrager noget, som man ved i forvejen, og supplerer med ny viden, fakta eller andre perspektiver. På den måde fremstår man som afsender også vidende og værd at lytte på.

For at teksten ikke ender med en kedsommelig opremsning af fakta og ureflekteret gengivelse af viden er det vigtigt, at man også bruger konkrete eksempler, som modtagerne kan relatere til.

FORSLAG

1

Lav en runde med klassen, hvor de giver deres bud på:

- hvorfor unge bruger slangudtryk?
- hvilke udtryk er det mest almindelige?
- er der forskel på de slangudtryk de brugte, da de var yngre og til nu?
- hvad siger deres forældre til de ord og udtryk de bruger?
- hvorfor er det fedt med slang osv.?

2

Brug **FORKLAREBLOMSTEN** fra *Fat om fremstillingsformerne*. Lad eleverne komme med forslag til spørgsmål om deres emne, der kunne være interessante at undersøge også for selv at blive klogere.

3

Lav et to-koloneskema. I venstre side skriver I stikord med fakta og viden om emnet. I højre side tilføjer I konkrete eksempler, som modtagerne kan relatere til.

FAKTA OG VIDEN	KONKRETE EKSEMPLER
De voksne mener, at unge bander og blander engelsk og dansk	OMG, det er LOL Fuck, Sygt

Lav sætninger eller korte tekststykker, hvor I bruger stikord fra kolonneskemaet. Når man skriver, behøver man nødvendigvis ikke at hele tiden starte med det faktuelle og generelle, men kan fint også starte med de konkrete eksempler. På den måde kommer der større variation i elevernes tekster.

Fortæl med patos

Et af opgavekravene er, at du skal *fortælle om situationer, hvor du selv eller dine kammerater bruger slangudtryk*.

Dette opgavekrav er med til at sikre, at teksten ikke kun blive kedelig gengivelse af viden, men at den også bliver personlig, og måske endda tilfører noget som modtagerne virkelig kan identificere sig med.

FORSLAG

1

Brug **FORTÆLLEBLOMSTEN** fra *Fat om fremstillingsformerne*. Lad eleverne forberede en kort mundtlig historie, om en eller flere situationer, hvor de bruger slangudtryk ved at bruge bladene fra blomsten.

2

Fremlæg herefter historierne for hinanden, og tal om, hvornår fanger en historie modtagerne, og hvad skal man undgå, hvis de ikke skal kede sig.

3

Lad eleverne skrive deres egne historier ned som et afsnit i teksten. Sæt evt. et krav om antal ord. Hvis eleverne har flere situationer, kan de med fordel bruges flere steder i teksten.

4

Tal med klassen om, hvor disse afsnit ville passe ind i teksten som helhed: i starten, midten eller til slut?

🕒 Den sproglige rytme

Sprog er som musik, der i stedet for toner består af ord og sætninger. Rytmen i sproget er sætningernes længde. Korte sætninger gør sproget mere intens, mens lange sætninger skaber flow.

FORSLAG

Lad eleverne vælge et af afsnittene fra deres tekst, hvor de gerne vil gøre noget ekstra ud af den sproglige rytme. Hvis de efterfølgende får mod på mere, kan de jo bare give den gas.

Eksempler:

- *Hver generation har sine egne udtryk. Sådan er det bare, og sådan har det altid været. Men hvad er lige os unges særlige ord og kendetegn?*
- *Kender I det? Man sidder og fortæller ens forældre om noget, man har oplevet, og de kigger bare måbende på en, og forstår ikke en fis af, hvad man siger?*
- *Du bruger sproget. Hver dag. Men måske tænker du ikke så meget over...*
- *Sproget er levende. Sprog er fascinerende. For sprog siger noget om hvem vi er.*

FORSLAG

1

Læg mærke til hvordan Jørgen Leth bruger den sproglige rytme i reklame-spottet.

Brug skriveøvelsen **SKRIV MED SPROGLIG RYTME** fra *SkriveKlar 7*, forløb 1.

2

Lad eleverne markere deres korte sætninger med gul tekstfremhævningsfarve og de lange sætninger med grøn tekstfremhævningsfarve for at blive bevidst om, hvornår de bruger henholdsvis korte og lange sætninger. Lad dem begrunde og forklare deres valg.

3

Få eleverne til at læse deres afsnit op for hinanden bed dem om at have

særlig fokus på den sproglige rytme, mens de læser højt. Tal om hvad det gør for den sproglige oplevelse, at man både i tekst og i oplæsning er bevidst om den sproglige rytme.

🎯 Skab sammenhæng i din tekst

For at teksten indhold giver bedre mening for modtagerne, er det vigtigt at skabe en indre sammenhæng i teksten. Det gør man blandt andet ved at lade indledning og afslutning hænge sammen og ved at skabe tydelige overgange mellem afsnittene.

FORSLAG

1

Se filmen 🎬 **TEKSTHUSET** på 🌐 skriveklar.gyldendal.dk.
Brug 📄 **TEKSTKORTET** og skriv i fællesskab et eller flere forslag til, hvordan teksten kunne indledes og afsluttes.

2

Lav i makkerpar forslag til, hvordan den første sætning i hvert afsnit kunne lyde, så det bliver tydeligt for modtagerne, hvad det handler om.

3

Brug skriveøvelsen 📖 **SKRIV MED OVERGANGE** i *Skriveklar 9, forløb 1*.

Organisering af skriveprocessen

FØR ELEVERNE SKRIVER

Brug en eller flere af øvelserne fra **Lær at afkode opgaverne til prøven**.
Forbered teksten ved at arbejde med de udvalgte faglige fokuspunkter:

- 🎯 Forklar med logos
- 🎯 Fortæl med patos

MENS ELEVERNE SKRIVER

Du kan enten lade eleverne forberede og skrive teksten, som I plejer.
Eller du kan også prøve denne skrivestrategi: 📄 Tekstkortet med start-sætninger.

Formålet med denne strategi er at skabe sig et overblik over HELE teksten, inden den skrives. På den måde begynder teksten allerede at tage form i hovedet, inden den rammer tastaturet, og for en del elever vil der på den måde være en større sandsynlighed for at komme i mål med en tekst, der i højere grad hænger sammen både i sit ydre men også i forhold til tekstens indre logik.

Lav en fælles brainstorm, hvor I skriver stikord, startsætninger, giver forslag til overgange mellem afsnit og andet, der skal være i de forskellige dele af teksten. Se eksemplet på side 14.

EFTER ELEVERNE HAR SKREVET

Inddrag de faglige fokuspunkter:

- ⦿ Den sproglige rytme
- ⦿ Skab sammenhæng i din tekst

Brug 📄 **SPROGVASKMANUALEN**, når eleverne skal lave den sidste gennemlæsning.

Overblik og struktur

– skaber den gode tekst

I din tekst skal du:

- præsentere de tre nyeste slangudtryk, som du mener, alle bør kende i 2024,
- forklare hvorfor unge bruger slangudtryk,
- fortælle om situationer, hvor du selv eller dine kammerater bruger slangudtryk.

OVERSKRIFT

Hvad du siger, er du selv – ungdomssprog og slangudtryk

INDLEDNING

Præsentation af "jeg" og formål med oplægget

Velkommen til vores sprogfestival. Jeg vil i de næste 20 minutter gøre jer lidt klogere på ...

AFSNIT 1

Præsentere tre nye slangudtryk

Der er tre slangudtryk, som du bør kende ...

AFSNIT 2

Forklare hvorfor unge bruger slang

Lad mig nu give jer et par forklaringer på, hvorfor vi unge ...

AFSNIT 3

Fortælle om situationer, hvor du/dine kammerater bruger slang

Når jeg sidder med mine venner ...

AFSLUTNING

Ex opsummering af de vigtigste punkter

*Her på falderebet vil jeg lige ...
Tak, fordi I lyttede med.*

KILDELISTE

4 Den gode tekst og faldgruberne

Vejledning- og vurderingsguide til dansklæreren

Nedenstående oversigt følger de tre vurderingsdimensioner: Funktion, Indhold og form. Du kan bruge guiden, når du skal enten VEJLEDE eller VURDERE dine elevers tekster.

Du kan fx gøre vejen til den gode tekst konkret og håndterbar for alle elever – og ikke kun en gættekonkurrence for de få – ved at du inden og evt. undervejs i skriveprocessen taler med eleverne om, hvad der kendetegner den gode tekst, og hvilke faldgruber de skal være opmærksomme på.

	DEN GODE TEKST VIL OFTE VÆRE KENDETEGNET VED:	FALDGRUBERNE vil ofte være:
FUNKTION	<p>Skrivesituationen er tydelig.</p> <p>Teksten henvender sig til et publikum.</p> <p>At der både er en indledning og afslutning og en klar ide om, hvad oplægget går ud på.</p>	<p>Teksten har ingen tydelig hensigt eller vidner om at skulle indgå i skrivesituationen: Sprogfestival.</p>
INDHOLD	<p>Indholdet er velvalgt og forklares i forhold til modtagerens forudsætninger.</p> <p>Sproget er tilpasset modtagerne.</p>	<p>De valgte kilder er for svære og dermed sprogligt smitter af i teksten og fremstår som ureflekteret gengivelse af, hvad andre har skrevet.</p>
FORM	<p>At det er tydeligt i de sproglige markører, når der skiftes mellem tekstens dele.</p> <p>Sproget er tilpasset en mundtlig formidling.</p>	<p>Tekstens indhold er svært at følge, da der ikke er tænkt over hverken rækkefølge eller afsnitsinddeling.</p>